

पञ्चक्रियमाने चत्वारो दन्तभेदा दंष्ट्रा इति प्रसिद्धिः ।
द्विगुणाजतदन्ताविरहिते "दंष्ट्राकराणानि च ते मुखानि"
गोता । "दंष्ट्राणां धरन्निर्गच्छेदिति दुर्भाभीयः पदे रो-
दधी" भा० द० । "दंष्ट्रामयूचैः शकवानि कुर्वन्" रघुः
दंष्ट्रामयूचिविष ५० दंष्ट्राणां नखे च विषं यत्न ।

माज्जीरादो यथाह सुश्रुतः ।

"तत्र दन्तिनाशं दंष्ट्रानामूलपुरीषशुक्रवातासंयुक्त-
सन्ध्याविश्वित्तयुतास्त्रिपित्तशुक्रज्वरानीति" विषस्यानो-
पक्रमे "माज्जीरादो यथाह सुश्रुतः" पाठमनुसृत्य गोधा-
यम्बुशमयवाक्यमङ्गुलिकायुतादन्तीटाकणान्यो दंष्ट्रा-
नखविशः ।

दंष्ट्राणि लि० दंष्ट्रा+अन्धर्त्तं पूष्ठा० क । दंष्ट्रायुक्ते "पूष्णवेधो
हरित्स्मृत्तुर्दंष्ट्राकोटपटाननः" हरिश्च० ४७ अ० ।

दंष्ट्राविष ५० दंष्ट्राणां विषमयः । भौमे नखे "भौमास्तु
दंष्ट्राविषाः" सुश्रुतः २ कूतभेदे स्त्री । "माह सुश्रुतः

"विषमयवाक्यमूलदंष्ट्राकरः पुरीषैरयं चेन्मूत्रे च ।

सप्रयत्नारं विद्वज्जलि कूतास्तदुपनध्यावरणीयं युक्तम् ।

सकच्छुद्रोऽं स्थिरमल्पमूलं बाह्याजतं मन्दमूलं दन्ति ।

योफच वयस्त्रयं प्रकानिका १ चूमायनं चैव मध्यापदये ।

दंष्ट्रान्तु मूलेषु सकृत्प्रमथ्यं सरत्तपर्यं नानवेहि दीर्घम् ।

दंष्ट्रामिषयं कठिनं विषयं जामीहि दंष्ट्रं स्थिरमल्पमूलम् ।

बाह्याविषादयोऽप्यत्र । [युधादयोऽप्यत्र

दंष्ट्रास्त उन्नी दंष्ट्रास्तविशः । यरात्रे मन्त्रार्चयि० । दंष्ट्रा-
दंष्ट्रिका स्त्री दंष्ट्रा स्त्री क वापि तुल्ये स्मृतं दन्तम् ।

दाहिकाय दंष्ट्रामयूच्ये दंष्ट्रा+मीच्छा० वा ठन् ।

दंष्ट्रायुक्ते लि० ।

दंष्ट्रिन् ५० दंष्ट्रा अन्तर्गते गोशा० इति । "दंष्ट्रिः अन्तर-
श्चर्मो मन्दरः । दंष्ट्रायुक्ते लि० "दंष्ट्रिभिः दंष्ट्रिभिर्वापि
हृतास्तेऽप्येव मन्दरैः" ५० त० अन्ति ५० ।

दंष्ट्राना स्त्री पु० दन्त-भावे कृत् । "कर्माणि निरुक्ते दंष्ट्र-
इति मन्त्रं कर्मपर्यायतोक्तं क्षयार्थम् । "तय क्रिया
तय दंष्ट्रानामिः" अ० ६।१०।६ । "दंष्ट्रानामिः कर्माभिः"
भा० । "यधी यथा दंष्ट्राना" अ० १।२।२।

दंष्ट्रान् पु० दन्त-चक्रम् । कर्माणि निरुक्तः "यावत्तन-
यधि दंष्ट्रः" भा० १।६।२।६ । "यध्वो यध्वो यध्वो यध्वो
दंष्ट्राना" १।१।०० । "दंष्ट्राना कर्माणा" भा० । "यलोना-
यध्वो दंष्ट्राना" तजु० १।२।०८ ।

दंष्ट्रा ५० दन्त-दन्त । कर्माणि । "दंष्ट्राय मन्त्रमयं दं-

सयः" अ० १।१।२।१ । "दंष्ट्रयः कर्माणि" भा० । "दं-
सयः कर्माणि दंष्ट्रयत्वेनाति" निरुक्ते ४।२५ ।

दंसिष्ठ लि० दन्त-दन्त दंसिता अतिशयेन सः दन्त-
दन्तः कृत् । "दंसिष्ठः" १।१।२।२। "दंसिष्ठः अति-
शयितकर्माणां" भा० । "योस्याने चाध् १ दर्शनीयतमे
शक्तिशयेन शतुर्हिंसके च । "वेना दंसिष्ठः । क्षयने"
अ० ८।२।४।२५ । "हे दंसिष्ठः ! दर्शनीयतमः । यद्वा शतुर्हिंसा
क्षयितः ।" भा० । अत्र द्वयेः दंसे वा धातोर्द्वयं पृथगे ।

दंष्ट्रा न० उदक+पृथगे दैप्-शोधे क ततः संज्ञायां कन् वा ।
जवे त्रिका० दंष्ट्रोदरम् । दंष्ट्रागंक्षम् ।

दंष्ट्रोदर न० दन्तं लक्ष्मीतदुदरं यत्न । सुश्रुतोक्ते
लक्ष्मीदरापरनामके उदररोगभेदे यथा "मः क्षोद्वीतो-
ऽप्यनुवाचितो वा यान्ति विरक्तोऽप्ययं वा निरुद्धः ।
पिबेच्छन् शीतलमायु तस्य क्षातां वि दुष्मन्ति हि तद-
हानि । क्षोद्वीपक्षिमेत्ययं वापि तेषु दंष्ट्रोदरं पूर्ववद-
भ्युपेति । क्षिप्त्वं सङ्घट्टस्मरिष्ठतनाभि भयोक्षतं
पूर्वमिवाभ्युपेति । यथा इतिः क्षुभ्यति, कम्पते च मन्दा-
यते चापि दंष्ट्रोदरं तत् । "नाभेरधश्चरुदंष्ट्रैः सेव्या
वागवाचं दंष्ट्रोदरं" "वेध्याः शिरा मन्त्रविधा मूलदंष्ट्रि-
दंष्ट्रोदरम्" इत्यत्र ।

दक्ष इति गोशार्चं च आ० आत्म० एक० सेट् । दक्षते अद-
क्षिष्ठ । ददक्षे । दक्षः । "त्वमिनो यतार्हमादि दक्षसे"
अ० २।१।१।१ ।

दक्ष इत्यर्थे (गतौ वधे च) आ० आत्म० एक० सेट् । दक्षते
अदक्षिष्ठ ददक्षे । मित् तत्कारणसामर्थ्यात् अतुपधाया
अपि दीर्घे चिचि अदाक्षि अदक्षि अक्षिचि
दक्षं दक्षम् दक्षं दक्षमिति रूपं चित भावे क । दक्षा ।

दक्ष ५० दक्ष-कर्त्तरि कप् । शताब्दपूढे दक्षसंहिताकर्त्तरि
शतमिदं शिवद्वयमेव दक्षभेदे प्रथमौ च विश्वः ।
द्विजेश्वरे मन्त्ररत्ना० । मन्त्राणो दक्षिणाकृतजाते उपजा-
पतिभेदे । अचतरे क्षेत्रेषु कर्त्तव्येषु क्षोपस्थितेषु
सद्य एव शतं कर्त्तव्यं च समर्थं पटौ लि० मेदि० ।

"दक्षस्तथायताकृतादुदक्षिणाकृतान् कर्मिः । म-
न्त्राणः प्रविधीपाठः । यान्ताद्या सुमहातपाः । वागादजा-
मसाङ्गताङ्गायां तस्य महात्मनः । तस्यां पञ्चाशतं तस्याः
स यथाजनयन् हनिः । ताः सर्वास्तनन्द्याङ्गाः कन्याः
कनतलोचनाः । उत्तिकाः स्नापयामास नष्टशतः प्रजा-